

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIK KARANTINI

ISSN 2181-8150

Ilmiy-amaliy jurnal

№1. 2024

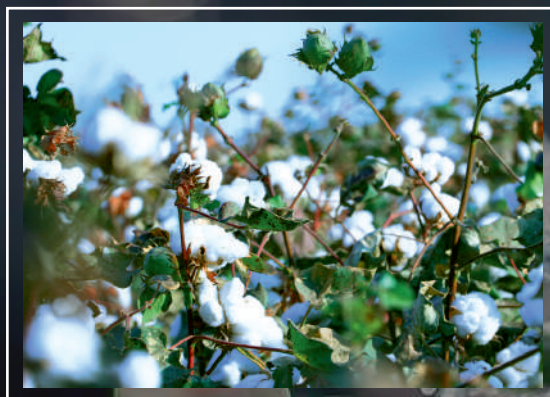

9-bet

BUXORO VILOYATIDA G'O'ZA O'RGIMCHAKKANASIGA QARSHI KURASHISHDA MAKTIN 1,8% EM.K PREPARATINING SAMARADORLIGI

59-bet

INGICHKA TOLALI G'O'ZA PARVARISHIDA QO'LLANILGAN KOMPOST ME'YORLARINING TUPROQ STRUKTURALI AGREGAT HOLATIGA TA'SIRI

74-bet

YUMSHOQ BUG'DOY NAVLARI BIRINCHI VA IKKINCHI YIL OILALARINING FENOLOGIK KUZATUV NATIJALARI

TAHRIR HAY'ATI

Ibrohim ERGASHEV

(Hay'at raisi)

Shuxrat ABDUALIMOV

Salomat ABDURAMANOVA

Zamira ABDUSHUKUROVA

Baxtiyar AKROMOV

Saidmurat ALIMUXAMMEDOV

Shavkat AMANTURDIYEV

Azimjon ANORBOYEV

Aktam AZIZOV

Qalandar BOBOBEKOV

Botir BOLTAYEV

Fozil BOYJIGITOV

Muxtorxon ESHONQULOV

Furqat GAPPOROV

Riskibay GULMURODOV

Odiljon IBRAGIMOV

Rasul JUMAYEV

Yunus KENJAYEV

Xo'jamurot KIMSANBAYEV

Kamol MAMATOV

Bisenbay MAMBETNAZAROV

Abbosxon MARUPOV

Sherzodxuja MIRZAXODJAEV

Shavkatullo NAFETDINOV

Fazliddin NAMOZOV

Normamat NAMOZOV

Norqobil NURMATOV

Dilshod OBIDJONOV

Astonaqul QO'CHQOROV

Ubaydulla RAHMONOV

Uchqun RAXIMOV

Asror RAXMATOV

Atxam RUSTAMOV

Munisa SAIDOVA

Navro'z SATTAROV

Abdumurod SATTOROV

Bahrom SODIQOV

Otabek SULAYMONOV

Yelmurat TORENIYAZOV

Nodirbek TUFLIYEV

Elmurod UMURZOQOV

Albert XAKIMOV

Bahodir XALIKOV

Asomiddin XOLLIYEV

Mirxalil XOLDOROV

Erkin XOLMURADOV

Go'zal XOLMURODOVA

Sharofiddin XOLTO'RAYEV

Shamil XO'JAYEV

Otabek XO'JAYEV

Abdusalim YUSUPOV

G'ulom G'AYBULLAYEV

Xushvaqt SHUKUROV

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2017-yil 26-mayda 0560-raqam bilan ro'yxatga olingan. O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2017-yil 30-martdagi №239/5-sonli qarori bilan qishloq xo'jalik fanlari bo'yicha ilmiy jurnallar ro'yxatiga kiritilgan.

Ko'chirib bosilgan maqolalarga “Agro kimyo himoya va o'simliklar karantini” jurnalidan olinganligi ko'rsatilishi shart.

Ko'chirmakashlik (plagiat) materiallar uchun muallif javobgar hisoblanadi.

**1-son, 2024-yil,
(yanvar- fevral)**

**Obuna indeksi —
1223**

**Tel: (+998 90) 353-37-77
(+998 90) 946-22-42**

Web sayt: karantin-jurnali.uz

Telegram: karantinjurnali

Facebook: karantinjurnali

e-mail: karantinjurnali@mail.ru

“AGRO KIMYO HIMOYA VA O‘SIMLIKLER KARANTINI” jurnalida chop etiladigan ilmiy maqolalarga qo‘yiladigan T A L A B L A R

1. ETIKA ME‘YORLARI VA MUALLIFLIK HUQUQI

Tahririyatga taqdim etilgan materiallar ilgari boshqa nashrlarda chop etilgan yoki boshqa nashrlarda ko‘rib chiqilayotgan bo‘lmashligi kerak. Shuning uchun muallif tahririyatga ushbu shaklda nashr etish uchun taqdim etgan materialini barcha hammualliflar va ish bajarilgan tashkilot nomidan kafolatlanishi lozim. Nashrga qabul qilingan maqolani jurnal tahririyatining yozma roziligi bilan ularni boshqa tillarga tarjima qilib takroran chop etmaslik kafolatini oladi. Shuningdek, muallif jurnalning etika me‘yorlari bilan tanishganligi, roziligi va keltirilgan barcha mas‘uliyatlarni zimmasiga olganligini tasdiqlanishi dardkor.

2. “AGRO KIMYO HIMOYA VA O‘SIMLIKLER KARANTINI” JURNALIDA YORITILUVCHI MAVZULAR

Qishloq xo‘jaligi hamda agrar sohada amalga oshirilayotgan islohotlar.

«Agro kimyo himoya va o‘simlikler karantini» ilmiy-amaliy jurnali tahririyati tahririyatiga taqdim etilayotgan qo‘lyozma bo‘yicha muallif ilmiy-tadqiqot ishi olib borayotgan tashkilot rahbariyatining yo‘llanma xati, maqolani chop etish mumkinligi haqidagi ekspert xulosasi hamda taqriz bo‘lishi lozim.

3. MAQOLANING YOZILISH TILI, TUZILISHI VA TARKIBI

Maqolalar o‘zbek, rus va ingliz tillarida qabul qilinadi. Maqola keng omma uchun tushunarli tilda, grammatika qoidalariga amal qilgan holda yozilgan bo‘lishi kerak. Maqola o‘zida muayyan ilmiy tadqiqotning tugal yechimlarini yoki uning bosqichlarini ifodalashi zarur. Sarlavha maqolaning mazmuni to‘g‘risida axborot bera olishi, imkon qadar qisqa bo‘lishi va umumiy so‘zlardan iborat bo‘lib qolmasligi kerak. Odatda ilmiy maqolada quyidagilar bo‘lishi kerak: universal o‘nlik tasnifi (UO‘T), maqolaning sarlavhasi, annotatsiyasi (uch tilda), kalit so‘zlar (uch tilda), kirish, ko‘rib chiqilayotgan muammoning hozirgi holatining tahlili va manbaalarga havolalar, masalaning qo‘yilishi, yechish usuli (uslublari), natijalar tahlili va misollar, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati, muallif(lar) to‘g‘risida ma‘lumot. Maqolada odatda qabul qilingan atamalardan foydalanish, yangi atama kiritganda, albatta, uni aniq asoslab berish kerak. Fizik kattaliklarning o‘lchov birliklari Xalqaro o‘lchamlar tizimi (SI)ga mos bo‘lishi kerak. Jurnalga ilgari e‘lon qilinmagan maqolalar qabul qilinadi. Maqolada muallif o‘zining ishlariga havolalar soni haddan ziyod oshirib yubormasligi, ko‘pi bilan 20-30 foizgacha bo‘lishi tavsiya etiladi. Tahririyat ko‘chirmachilik (plagiat), o‘zgalarning ishlarini o‘zlashtirib olishga salbiy qaraydi. Shuning uchun mualliflardan ishga jiddiy munosabatda bo‘lishi va havola qilish qoidalariga bo‘ysunishi: kvadrat qavs ichida bibliografik havolani qo‘yishni yoddan chiqarmasligi so‘raladi.

4. MAQOLAGA QO‘YILADIGAN TEXNIK TALABLAR

Maqolaning sarlavhasi, muallif (lar) va u(lar)ning lavozimi, ilmiy darajasi va ish joyi, annotatsiya, kalit so‘zlar (uch tilda) bir ustunda yoziladi. Maqolaning qolgan matnlari ikki ustunda yoziladi. Maqola MS Word matn muharririda yozilishi va quyidagi ko‘rsatkichlarga muvofiq qat‘iy rasmiylashtirilishi kerak: - A4 formatda, matn sahifasining chekkalarida 2 sm dan joy qoldiriladi, Times New Roman shriftida, maqola uchun shrift hajmi - 14 pt, jadvallar bundan mustasno, jadvallar uchun shrift hajmi - 12 pt, qator oralig‘i - 1,5 interval, matn sahifa kengligi bo‘yicha tekislanadi, xat boshi - 1 sm («Tab») yoki («Probel») tugmalaridan foydalanmasdan).

Quyidagilarga ruxsat etilmaydi: sahifalarni raqamlash, matnda sahifani avtomatik bo‘lishdan foydalanish, matnda avtomatik havolalardan foydalanish, kamdan-kam hollarda ishlatiladigan yoki qisqartma harflarni qo‘llash.

Jadvallar MS Word dasturida yoziladi. Jadvalning tartib raqami va nomi jadvalning yuqorisida yoziladi.

Grafikli materiallar (rangli rasmlar, chizmalar, diagrammalar, fotosuratlar) o‘zida tadqiqotning umumlashtirilgan materiallarini ifodalashi kerak. Grafikli materiallar yuqori sifatli bo‘lishi kerak, agar zarurat tug‘ilsa, tahririyat ushbu materiallarni alohida faylda 300 dpi dan kam bo‘lmagan o‘lchamda jpg formatda taqdim etishni talab qilishi mumkin. Grafikli materialning nomi va tartib raqami pastki qismda keltirilishi zarur.

Formular va matematik belgilar MS Wordda o‘rnatilgan formatli muharrirda yoki MathType muharriri yordamida bajarilishi kerak. Jadvallar, grafikli materiallar ko‘rsatilgan maydondan chiqib ketmasligi lozim.

Annotatsiya (o‘zbek, rus, ingliz tillarida) – annotatsiya hajmi 50-100 ta so‘zdan iborat bo‘lishi va maqolaning tuzilishini qisqacha ifodalovchi, axborot shaklida berilishi kerak.

Kalit so‘zlar (o‘zbek, rus, ingliz tillarida) – 8-10 ta so‘z va iboralardan iborat bo‘lishi kerak. Kalit so‘zlar va iboralar bir-biridan vergul bilan ajratiladi. Keltirilgan kalit so‘zlar tadqiqot mavzusini juda aniq aks ettirishi shart.

Kirish. Kirish qismida tadqiqotlarning dolzarbligi va ob‘yekti tavsiflanadi. Dunyo olimlari tomonidan chop etilgan ilmiy maqolalarning tahlili keltiriladi. Chop etilgan adabiyot manbalarida qo‘yilgan ilmiy izlanishlarning yechimi yo‘qligi tasdiqlangan holda muallifning ilmiy ishlari qaysi olimlarning ishiga asoslanganligi ko‘rsatiladi.

Tadqiqot materiallari va usuli (yoki uslublari). Bunda tanlangan usul batafsil tavsiflanadi. Keltirilgan yoki qo‘llanilgan uslub boshqa tadqiqotchilar uchun ham tushunishiga qulay bo‘lishi kerak.

Natijalar va ularning tahlili. Natijalarni asosan jadvallar, grafiklar va boshqa suratlar ko‘rinishida keltirish tavsiya etiladi. Ushbu bo‘lim olingan natijalarni tahlil qilish, ularni sharhlash, boshqa mualliflarning natijalari bilan solishtirishni o‘z ichiga oladi. Natijalarda ilmiy-tadqiqotlar natijalari qisqacha umumlashtiriladi. Natijalar tadqiqotning ob‘yekti parametrlari o‘rtasidagi munosabatlar mualliflar tomonidan belgilangan maqolaning asosiy ilmiy natijalarini umumlashtiruvchi, sonli xulosalarni o‘z ichiga oladi. Natijalar maqola boshida qo‘yilgan vazifalar bilan mantiqan bog‘langan bo‘lishi kerak.

Xulosa. Ilmiy ishlarining qisqa natijalari keltiriladi, ularning ichida izlanishning usuli, yangi yechimi, amaliyotda qo‘llanishning natijalari iqtisodiy va boshqa ko‘rsatkichlar bo‘lishi kerak.

Adabiyotlar. Adabiyotlar ro‘yxati 10 tadan kam bo‘lmagan manbalardan iborat bo‘lishi kerak, topilishi qiyin bo‘lgan va normativ hujjatlar, bundan tashqari internet manbalarida keltirilgan havolalar (davriy hujjatlar hisobga olinmaydi) bundan mustasno. Adabiyotlar ro‘yxatiga darsliklar, o‘quv qo‘llanmalari kiritish mumkin emas. Ko‘pchilik adabiyotlar ingliz tilida so‘zlovchi xalqaro kitobxonlar uchun ochiq va tushunarli bo‘lishi kerak. Manbalarning ahamiyatligiga qattiq talablar qo‘yiladi. Barcha manbalar maqolaning ichki qismida raqamlangan havola tarzida berilishi kerak. Matndagi havolalar kvadrat qavs ichida (masalan, U.Usmonov [7], [9, 10]) keltiriladi. Barcha manbalarga matnda havolalar berilishi kerak, aks holda maqola qaytariladi.

Muallif (lar) haqida ma‘lumot: familiyasi, ismi, otasining ismi, lavozimi, ilmiy darajasi va ish joyi. Ushbu ma‘lumotlar maqola taqdim etilgan tilda keltirilishi hamda maqolaning oxirida – adabiyotlar ro‘yxatidan oldin joylashtirilishi kerak.

Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar ko‘rib chiqishga qabul qilinmaydi va chop etishga tavsiya qilinmagan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Maqolalarda keltirilgan ma‘lumotlarning haqqoniyligiga muallif(lar) javobgardir.

T A H R I R I Y A T .

МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИ ТУЗИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА ЕР РЕСУРСЛАРИДАН ФойДАЛАНИШ ИШЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Абдурахмонов Сарвар Нарзуллаевич, т.ф.ф.д. (PhD), доцент
Кодиров Шавкатжон Бахронович, мустақил тадқиқотчи
Абдухалимов Мирзохиджон Муродилжон ўғли, талаба
Махаммаджонов Зикирилло Умрбек ўғли, талаба
Узақбаев Фаррух Оразбай ўғли, талаба
«ТИҚХММИ» Миллий тадқиқот университети.

Аннотация. Республикамизда ер тузиш, кадастр ва ер мониторинг ишларида маълумотларни рақамлаштириш асосида ер ресурсларидан самарали фойдаланиш тизимини юритиш бўйича зарурий чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Мақолада ГАТ дастурий таъминотлари асосида ҳудудларининг табиий шароитлари, ер ресурслари бўйича маълумотларни тўплаш, сақлаш, таҳлил қилиш ва нашр қилиш босқичларини амалга ошириш кўзда тутилган. ГАТ технологияларига асосланган тадқиқотларнинг геомаълумотлар базасини яратмасдан туриб амалга ошириб бўлмайди.

Калит сўзлар: ер ахборот тизими, ГАТ технологиялари, маълумотлар базаси, фазовий манба, геомаълумотлар базаси.

Аннотация. В нашей республике реализуются необходимые меры по поддержанию системы эффективного использования земельных ресурсов, основанной на оцифровке данных при землеподготовительных, кадастровых и земельно-мониторинговых работах. Исследования на основе технологий ГАТ невозможно проводить без создания базы геоданных.

Ключевые слова: земельно-информационная система, технологии ГАТ, база данных, пространственный ресурс, база геоданных.

Abstract. Necessary measures are being implemented in our republic to maintain a system of effective use of land resources based on the digitization of data in land preparation, cadastral and land monitoring works. provided for. Research based on GAT technologies cannot be carried out without creating a geodatabase.

Key words: land information system, GAT technologies, database, spatial resource, geodatabase

Кириш. Ер ахборот тизими асосида шакллантирилган ахборотларни соҳа ташкилотларига тақдим этиш ва бунда маълумотларни интеграциясини амалга ошириш соҳадаги келиб чиқаётган камчиликларни ўз вақтида бартараф этишда қўл келмоқда. Ер ахборотини ишлаб чиқиш мураккаб ер кадастри жараёни ҳисобланади. Бундай ишлар бевосита республика ер фондидаги ер участкаларининг бир-биридан кескин фарқ қилаётган маълумотларни таҳлиliga боғлиқ ҳолда амалга оширилади. Кенг қўламдаги ахборотларни бир тизимга солиш асосида олиб борилган таҳлилий натижаларни тегишли ташкилот ва жисмоний шахсларга юқори аниқликда тақдим қилиш - ГАТга асосланган ер-ахборот тизимларини яратиш билан амалга оширилади. Бундан кўзланган асосий вазифа, маълумотларни автоматлаштириш, махсус технологик тизим яратиш ва ушбу технологик тизимдан фойдаланиш ҳамда тизимнинг ишлашини бошқаришдан иборат. Ер ахборот тизимининг мазмуни кўп мақсадли жараён бўлиб, асосий мақсад ерлардан самарали фойдаланишга қаратилган бўлади.

Ер ахборот тизими деганда мамлакат ер ресурсларининг ҳолати, ундан фойдаланиш ва муҳофаза қилиш ҳақидаги маълумотлар тизимини тушуниш керак. Ахборот тизими ер фонди таркиби ва ундан фойдаланиш жараёнларида одамлар орасидаги мулоқот тизимини ва, ўз навбатида, узатиш ва қайта ишлаш жараёнларини ўз ичига олади. Ер фондидаги жойлашуви, ердан самарали фойдаланиш каби жараёнларининг автоматлаштириш, таҳлил қилиш, маълумотлар базаларини тайёрлаш, миқдор ва сифат жиҳатдан тасвирлаш

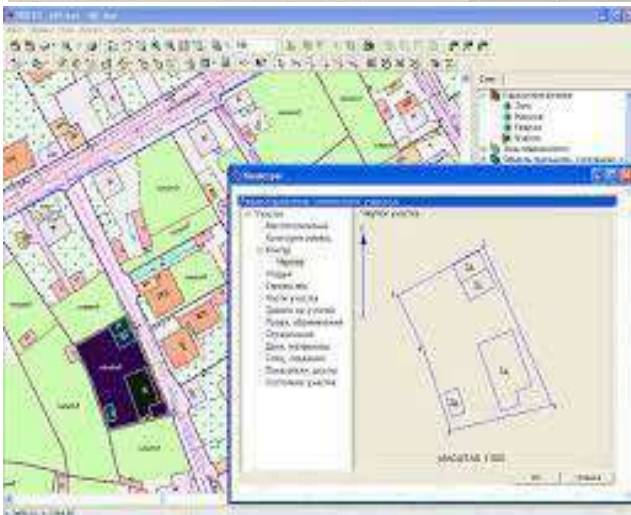
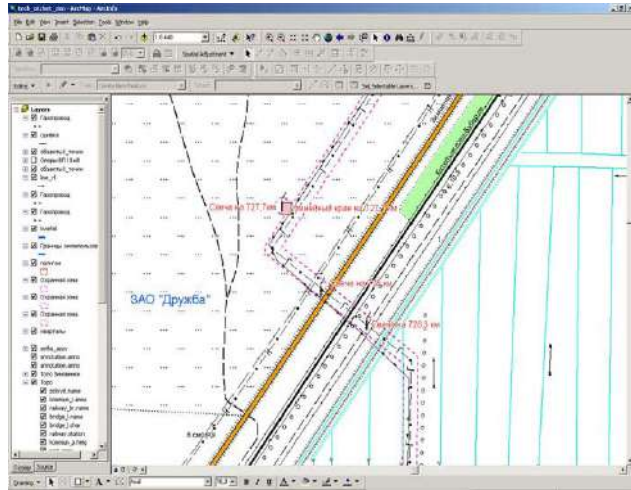
усулларини такомиллаштириш ер ахборотининг методологик асоси ҳисобланади. Бугунги рақамли иқтисодиёт даврида бошқарувни тўғри тақсимлашда замонавий усуллар ҳамда юқори малакали мутахассисларга эҳтиёж ошмоқда.

Тадқиқот давомида, ер ахборот тизимини олиб боришда рақамлаштиришнинг бошқарув тизими схемаси асосида аниқ маълумотлар базаларининг шакллантирилиши катта муваффақиятлар замини бўлиши инobatга олинди. Демак, рақамли технологиялар асосида ер ахборот тизимини юритиш схемаси қуйидагича тавсифланади:

- ҳудуддаги ердан фойдаланувчи ташкилотлардан зарурий маълумотларни тавсифловчи ер улчов маълумотлари;
- замонавий усуллар асосида тўпланган фазовий ва географик маълумотлар;
- маълумотлар аниқлигини оширишга хизмат қиладиган турли иловалар (мобиль илова);
- натижавийликни визуал кўринишини ишлаб чиқиш учун танланган дастурий таъминот;
- маълумотларни онлайн олиш учун мўлжалланган дастурий таъминот (Геопортал);
- барча натижавий маълумотларни ўзида жамлаган ер ахборот тизими.

Ишлаб чиқариш ташкилотларида амалий масалаларни ҳал қилишда геоахборот тизим ва технологиялари манбалари ер тўғрисида ахборот тизими деб юритилади. ГАТ тушунчаси ва ДҚЯТда ишлатиладиган ер ахборот тизимидан фарқли ўлароқ тўпланадиган ҳужжатлар тўпламини электрон ахборот

шаклида тақдим этувчи ахборот технологиядир. Шуларни инобатга олган ҳолда маълумотлар базаси ArcGIS дастурида яратилиши бугунги кунда эътиборли ҳисобланади. ArcGIS дастурида фазовий маълумотлар асос қилиб олинган аниқ модели мавжуд. Бу модел эса ўз навбатида геомаълумотлар базаси деб юритилади (1-расм).

1-расм. Ер ресурсларидан фойдаланиш ишларида ГАТ.

Маълумотларни сақлашга ва қайта ишлашга ArcGIS даги геомаълумотлар базаси асос бўлади. Шунинг алоҳида таъкидлаш лозимки, геомаълумотлар базасида сервердаги маълумотларни самарали бошқариш, турли соҳалардаги лойиҳаларнинг моделларини ҳам ишлаб чиқиш имкони яратилади.

Тадқиқот натижалари ва уларнинг муҳокамаси. Бугунги кунда ер ресурслардан оқилона фойдаланишдаги мавжуд муаммолардан бири аниқлик даражаси юқори бўлган маълумотлар етишмаслигидир. Ундан ташқари визуал, графикли, карта ва план кўринишларидаги маълумотларнинг камлиги ҳам айрим тушунмовчиликларни келтириб чиқмоқда. Географик ахборот тизимлари оиласига мансуб дастурий таъминотлар бугунги кунда ер ҳақидаги маълумотларни shp файл ҳамда жадвал кўринишида ифодалади ва натижаларни картографик модел кўриниши билан таъминлайди. Бу эса ўз навбатида ердан фойдаланишни таҳлил қилиш асосида ерлардан оптимал фойдаланиш учун зарурий қарорлар қабул қилиш имконини яратади.

Тадқиқот давомида ер ресурсларидан фойдаланиш ишларини такомиллаштириш учун таклиф этилаётган геомаълумотлар базалари асосида ерлардан самарали оптимал фойдаланиш учун таклифларни ишлаб чиқишда қўлланилиши аниқланди. Юқори натижавийликка эришиш учун куйидаги кетма-кетликда ишлар олиб борилиши таклиф этилди (2-расм):

Ер ресурсларини геомаълумотлар базаларини тузиш тамойиллари

маъмурий-ҳудудий ва ҳудудий бирликларнинг чегараларини белгилашда;

ер участкаларининг жойларини танлаш ва ажратиш, уларнинг чегараларини белгилаш ва қайта танлашда

экологик ҳолати бузилган ерларни рекултвасия қилиш, тупроқларни эрозиядан ҳимоя қилиш, ерлардан самарали фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишда

қишлоқ хўжалик ерларининг сифат жиҳатдан баҳолаш карталарини тайёрлашда

ер кадастри, тупроқ, геоботаника ва бошқа мавзули карталарни яратишда, шунингдек ер ресурсларининг ҳолати ва улардан фойдаланиш бўйича илмий-маълумотномали атласларни тайёрлашда

маъмурий ҳудудий бирликларнинг ер ресурсларидан фойдаланиш ҳолати бўйича ҳисобот материалларини тайёрлашда

ерлардан фойдаланишни муҳофаза қилиш ва назорат қилиш ишларида зарурий ахборотлар билан таъминлашда

ерларни рўйхатга олиш ва бошқа қатор ишларни амалга оширишда

2-расм. Ер ресурслари геомаълумотлар базасини тузиш тамойиллари

Бугунги кунда маълумотлар базаларини тузиш технологиялари замонавий дастурларнинг ривожланишига боғлиқ ҳолда даврий равишда такомиллашиб бормоқда. Тадқиқот давомида белгиланган ҳудуд миқёсида ерларини геомаълумотлар базаси яратилган бўлиб, унга куйидаги технологик схема асос қилиб олинди (3-расм):

Маълумки, геомаълумотлар базасини барпо этишда манбалардан фойдаланган ҳолда асосий маълумотларни тўплаш энг муҳим жараён ҳисобланади ва вақт сарфи ҳамда харажатларнинг бир оз кўплиги билан ажралиб туради. Геомаълумотлар базасини яратишнинг маълумотларни олиш ва маълумотларни серверга узатиш каби муҳим иккита усули мавжуд. Қўшимча равишда геоахборот тизимида маълумотлар асосий ёки қўшимчаларга бўлинади. Асосий маълумотлар далада съёмка асосида тўпланган маълумот ва бошқа қўшимча таҳлиллар асосида йиғилган манбалардир. Бунда асосий кўрсаткичлар растр ва вектор форматда бериладиган маълумотларни ўзида жамлайди.

Маълумотлар манбасининг асосийси тўпланган рақамли маълумотлар бўлиб, растр форматдаги маълумотлар Landsat-8 ва Sentinel-2 сунъий йўлдошларидан ҳамда бугунги кунда Дронлар асосида ўлчаш маълумотлари асосида олинади. Вектор форматдаги маълумотларни электрон тахеометр ва GPS ёрдамида маълумотлар олинади. Ёрдамчи маълумотлар эса рақамли маълумотларни ўзида жо этиди ҳамда рақамли маълумотлар ҳосил қилади. Бунда растр форматда рангли аерофотосуратларни сканерлаш ва векторлаш ишлари назарда тутилган картографик асарлар асосий манба вазифасини ўтайди.

3-расм. Геомаълумотлар базасини яратишнинг технологик схемаси.

Хулоса, таклиф ва тавсиялар. Бугунга келиб қишлоқ хўжалиги ерларидан самарали ва оқилона фойдаланиш ҳамда кечаётган жараёнларнинг доимий назоратини олиб бориш аҳамиятли ҳисобланади. Ерни муҳофаза қилиш ва улардан самарали фойдаланиш, ўзгаришларни ўз вақтида аниқлаш учун ерларнинг ҳолатини тизимли мониторинг қилиш,

уларни баҳолаш, салбий жараёнларнинг олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш масалалари муҳим рол уйнайди. Бундай таҳлилий ва ташкилий ишларни амалга оширишда ер ресурсларидан фойдаланиш ишларини рақамлаштириш ва бунда маълумотлар базасини яратиш технологияларини доимий равишда такомиллаштириш муҳим аҳамият касб этади.

АДАБИЁТЛАР:

1. Раҳмонов Қ.Р. Ер мониторинги / Ўқув қўлланмаси. - Тошкент, 2008. - 155 б.
2. Аvezбаев С., Волков С.Н. Ер тузишни лойиҳалаш. - Тошкент: «Янги аср авлоди», 2004. - 784 б.
3. Пронько Н.А. Концепция ведения мониторинга мелиорированных земель / Н.А.Пронько, Г.И.Фомин, В.В.Корсаков, О.Ю.Холуденева // Актуальные проблемы мелиорации земель Поволжья: сб.н.тр. - Саратов: «ВолжНИИГиМ», 2002. - С. 48-62.
4. Ильиных А.Л. Разработка базы геопространственных данных мониторинга земель сельскохозяйственного назначения: Дисс. канд. техн. наук. - Новосибирск, 2011. - 140-с.
5. Интернет маълумотлари.

YER MONITORINGINI O‘TKAZISH NAZARIYASI VA METODI HAMDA UNDA GEOAXBOROT TIZIM VA TECHNOLOGIYALARNING O‘RNI

Abduraxmonov Sarvar Narzullaevich, t.f.f.d. (PhD), dotsent,
 Xakimov Alyorbek Karimjon o‘g‘li, talaba,
 Abduxalimov Lochinbek Mirodil o‘g‘li, magistrant,
 “TIQXMMI” Milliy tadqiqot universiteti.

Annotatsiya. Bugungi kunda yerlarni hisobini yuritish - yerlardan oqilona foydalanishni kafolatlaydi. Ma'lumki, yer maydonlari miqdor jihatdan yer turlari bo'yicha o'zgaradi. Bu o'zgarishlarni tizimli hisobga olish natijalari asosida yer hisobi hujjatlarida qayd qilib boriladi. Amaliy jihatdan innovatsion metodlarni qo'llab bir muncha ijobiy ishlar olib borilmoqda. Shulardan, GAT asosida ma'lumotlarni saqlash, tahlil qilish hamda ularni modellashtirish ishlab chiqarishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqola yer monitoringi o'tkazish metodini avtomatlashgan geoaxborot tizim va texnologiyalari (keyingi o'rinlarda GAT) asosida takomillashtirish ishlariga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: yer fondi, GAT, raqamli kartalar, yer monitoringi, kadastr kartalari, ma'lumotlar tahlili.

Аннотация. Сегодня земельный учет обеспечивает рациональное использование земли. Известно, что земельные площади различаются по количеству в зависимости от типа земель. Эти изменения фиксируются в документах земельного учета по результатам систематического учета. На практике с использованием инновационных методов

проводится определенная положительная работа. Из них большое значение в производстве на основе ГАТ имеют хранение, анализ и моделирование данных. Данная статья посвящена совершенствованию метода мониторинга земель на основе автоматизированных геоинформационных систем и технологий (далее ГАТ).

Ключевые слова: земельный фонд, ГАТ, цифровые карты, мониторинг земель, кадастровые карты, анализ данных.

Abstract. Today, land accounting ensures the rational use of land. It is known that land areas vary in quantity according to land types. These changes are recorded in land accounting documents based on the results of systematic accounting. Practically, some positive work is being done using innovative methods. Of these, data storage, analysis, and modeling are of great importance in production based on GAT. This article is devoted to the improvement of the land monitoring method based on automated geoinformation systems and technologies (hereinafter GAT).

Key words: land fund, GAT, digital cards, land monitoring, cadastral cards, data analysis.

Кирish. Yerlaridan oqilona foydalanishni tartibga solish va yer fondining barcha turlarini baholash, sifat va miqdor o'zgarishlarini o'z vaqtida aniqlash, yerdan foydalanishda paydo berishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarni nazorati uchun yer monitoringini olib borish juda muhim tadbir sanaladi.

Yer monitoringi – tabiiy muhitni monitoring qilishning asosiy qismi hisoblanib, yerning holati va undan foydalanish, zahira yerlarni tom ma'noda qidirish bilan birga yerlarni muhofaza qilish uchun tahlillar o'tkazish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Yer monitoringini yuritishning asosiy vazifalarini quyidagi ko'rinishda ko'rsatishimiz mumkin:

- yer fondida sodir etilgan o'zgarishlarni aniqlash va kuzatuvni tashkil etish.

- yerlarni baholash, salbiy oqibatlarini oldindan aniqlash hamda kamchiliklarni tuzatish uchun tavsiyalar ishlab chiqish;

- davlat yer kadastrini yuritish, yerdan foydalanish, yer tuzish, yer fondidan maqsadli foydalanish va muhofaza qilish hamda yer resurslarini boshqaruvida davlat nazorati va kerakli axborot bilan ta'minlash.

Yurtimizda yerlardan foydalanish maqsadi, huquqiy maqomi, turidan qat'iy nazar yer monitoringi yuritiladi va uning obekti yer hisoblanadi.

Yer toifalari tarkibidagi yer turlari tuman, viloyat va mintaqalarda hududiy tomondan uzviy ketma-ketlikda joylashgan.

Yer tuzish, loyihalash, yer monitoringi va yer monitoringini yuritishda GAT texnologiyalari masalalari bo'yicha turli xil uslubiyatlarga asoslangan ilmiy-uslubiy tadqiqotlar olib borilgan. Geoma'lumotlarni qayta ishlash asosida avtomatlashgan tizimlarini va ularning o'zaro aloqadorligini, ma'lumotlar bazalarini, foydalanuvchiga dasturiy ta'minotni qulayligini hisobga olgan holda ma'lumotlarni taqdim etish shakllarini kontseptual tuzilmasini ishlab chiqqan bo'lib, qishloq xo'jaligi yerlarning monitoringini o'tkazish uchun yerning ma'lumotlari bazasi tuzilgan va ishlab chiqarishga joriy etilgan. Natijada yerlar va ular bilan mustahkam bog'liq bo'lgan obektning huquqiy, jismoniy va ijtimoiy-iqtisodiy holatini baholash imkoni yaratilgan [5].

Yer monitoringi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, Qishloq xo'jaligi vazirligi, Suv xo'jaligi vazirligi, Davlat soliq qo'mitasi, Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi, Davlat geologiya va mineral resurslar qo'mitasi, Gidrometeorologiya xizmati va boshqa mutasaddi vazirlik va idoralar ishtirokida yuritilib boriladi.

Qishloq xo'jaligi yerlaridagi o'zgarishlar bo'yicha turli xil kuzatuvlarni «O'zdaverloyiha» Davlat ilmiy loyihalash instituti va uning joylardagi bo'linmalari tomonidan muntazam ravishda o'tkaziladi. Yer monitoringi belgilangan tartibda to'ldiriladi va mas'ullarga topshiriladi. Ya'ni, yer monitoringining obektlar bo'yicha materiallari asosida yozma ma'lumot hisobotlari va kartografik materiallarda mutasaddi vazirlik va idoralarga

topshiriladi.

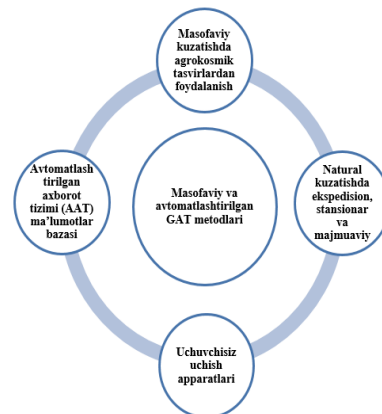
Tadqiqotning materiallari va uslublari. Tadqiqot orqali ekin yer maydonlarini monitoring qilish, elektron raqamli kartalarni GAT dasturiy ta'minotlarida yaratish va yangilash orqali yerga oid axborotlarni tahlil qilish ishlari hamda avtomatlashgan axborot tizimi asosida monitoring o'tkazish metodi asoslandi.

Tadqiqotda natijalari va ularning muhokamasi. Tahlil qilingan tadqiqot ishlarining nazariy va amaliy ahamiyati shuni ko'rsatadiki, yerlarni monitoringini yuritishda GAT asosida yaratilgan elektron kartalari yerlarning monitoringini o'tkazishda ma'lumotlar bazasi asosiy tamoyillarini tuzishda dasturiy amal bo'ladi.

Obektlarning fazoviy xususiyatlarini tahlilini elektron kartalar asosida olib borilishi bilan bir qatorda raqamli texnologiyalar va usullar asosiy o'rin tutadi. Bu tahlillarni ochib berishda yer monitoringi tamoyillari asosida tarixiy va madaniy ahamiyatga ega bo'lgan yerlarni va obektlarni sifat va miqdoriy baholash maqsadga muvofiq.

Yer monitoringi tadqiqot, laboratoriya va kameral ishlar orqali yuritiladi. Bu ishlarni amalga oshirish ishlarida bugungi kunda avtomatlashgan metodlar orqali ishlash talab etiladi. Yer monitoringini yuritish ishlarini muvofiqlashtirish va nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi qishloq va so'v xo'jaligi vazirligi, Kadastr agentligi va ularning tarkibidagi korxonalar va tashkilotlar zimmasiga yuklatilgan.

Bugungi kunda yer monitoringi natural, zamonaviy texnika va texnologiyalar orqali masofaviy va avtomatlashtirilgan GAT metodlarida olib boriladi. Buni natural kuzatishda ekspeditsion, stasionar va majmuaviy usullar, masofaviy kuzatishda aerokosmik tasvirlardan foydalanish, avtomatlashtirilgan axborot tizimi (AAT) ma'lumotlar bazasiga tayanish hamda uchuvchisiz uchish apparatlari (dronlar) yordamida amalga oshiriladi (1-rasm).

1-rasm. Yer monitoringida masofaviy va avtomatlashtirilgan GAT metodlari.

Geoaxborot tizim va texnologiyalari yordamida yer axborot tizimiga bazaviy ma'lumotlarni joylashtirish bilan viloyat, tuman, shahar, qishloq, qo'rg'on va ovullar kesimida, Qoraqalpog'iston Respublikasi va umuman O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan masshtablarda birlashtiriladi.

Monitoring olib borish texnologiyasi loyihalash bosqichi, kuzatish bosqichi, obektlarning hozirgi holatini baholash bosqichi, bashoratlash bosqichlaridan tashkil topadi.

Loyihalash bosqichida: tadqiqot obektini aniqlash, ishning bayonini asoslab berish, monitoring dasturini ishlab chiqish kabi ishlardan tashkil topadi. Dasturning boshqa dasturlardan ajralib turuvchi xususiyati obekt hajmlarini, chastotalarini belgilashni, monitoringda masofadan turib, aerokosmik suratlar asosida aniqlash, GAT asosida ma'lumotlar bazasini shakllantirish, bashoratlash ishlarini bajarish va shu kabi imkoniyatlardan foydalanib tahliliy tadqiqotlarni olib borishni ishlari nazarda tutadi.

Shunday ekan, raqamli kartalarni tuzish texnologiyasi va uslubini takomillashtirish yer monitoringini to'g'ri va asosli yuritish uchun asosiy ko'rgazmali va tahliliy maxsulot sifatida qabul qilinadi. Natijaviy raqamli kadastr kartalari ayniqsa qishloq xo'jaligi yerlarda samarali monitoring olib borishda zaruriy kartografik ma'lumot hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligi yerlari monitoringi - yer fondi toifalari tarkibidagi qishloq xo'jaligi yerlarini va ularga xizmat qiluvchi boshqa yer turlarining hozirgi vaqtidagi holati bo'yicha tizimli kuzatuv natijasidir deb atash ham mumkin.

Yer monitoringini olib borishda asosiy vositalardan biri kartalarni tuzishdagi aniqlik va zamonaviyligini ta'minlovchi ma'lumotlar kiritilishi monitoring ishlarini samarali olib borishda yordam beradi.

Yer monitoringini yer fondi holatini uzluksiz kuzatuvlaridan, quyidagi o'zgarishlarni aniqlash, baholash va bashoratlash imkoniyatlari paydo bo'ladi:

- yerga egalik qilish va undan foydalanishlarning holati;
- yerlar unumdorligini ifodalovchi ko'rsatkichlarining ijobiy yoki salbiy o'zgarishiga ta'sir qiluvchi vositalar;
- yaylovlar bilan bog'liq ishlov berish jarayonlari;
- gidrografiya, irrigasiya, meliorasiya va gidrotexnika inshootlarining holati; - relefdagi ekzogen, endogen jarayonlar va antropotexnogen hodisalar ta'siridagi jarayonlar;
- aholi punktlari, qazilma boyliklar qazib olish, obektlari yerlarining holati.

Xududiy kamrab olinishiga qarab yer monitoringi global, milliy, mintaqaviy va mahalliy farqlanadi.

Mulkchilik shakllaridan va idoraviy holatidan qat'iy nazar, yerlarni mavzuli kartalarini tuzuvchi va ularning doimiy yangilab boruvchi korxonalar, muassasalar va tashkilotlar Qishloq xo'jaligi vazirligi, Kadastr agentligi va Davlat kadastrlari palatasiga ularning vakolatlari doirasida yerlarning miqdori va sifati bo'yicha holati to'g'risidagi ma'lumotlarni yer monitoringi va davlat yer kadastr bo'yicha axborotlarga kiritish uchun materiallarning nusxalarini tekin beradilar.

Yer monitoringi yagona klassifikatorlar, kodlar, metrik birlik tizimi, ma'lumotlarning standart formatlari va me'yoriy-texnik baza, koordinatalar va balandliklar davlat tizimiga asoslangan turli xil ma'lumotlarning bir-biriga mosligi tamoyiliga rioya qilgan holda amalga oshiriladi.

Odatda yer monitoringini o'tkazish uchun zaruriy axborotlarni olish ketma ketligi quyidagicha olib boriladi: Masofadan turib zondlash, yerdan suratga olish va kuzatish, fond materiallari, bazaviy kuzatish, obektlarning haqiqiy holatini kuzatish, davriy kuzatish, tezkor kuzatish.

Yer monitoringini o'tkazish uchun ma'lumotlar bazali elektron kartalarni tuzishda zaruriy axborotlarni olish uchun masofadan turib zondlash (aerokosmik suratga olish va kuzatishlar), yerda suratga olish va kuzatish, fond materiallari, bazaviy (yer monitoringini yuritishning dastlabki bosqichida kuzatish, obektlarning haqiqiy holatini qayd etuvchi boshlang'ich) kuzatishlar, davriy (yillik va tabiiy tusdagi davrlar bo'yicha) kuzatishlar va tezkor (joriy o'zgarishlarni qayd qiluvchi), bir yildan kam oraliq davrda muntazam yoki bir yo'la bajariladigan kuzatishlar qo'llaniladi.

Ekin maydonlari, dala va uchastkalar, manzara-ekologiya holatini kuzatishda olingan bazaviy (boshlang'ich) ma'lumotlar tumanlar, shaharlar, qo'rg'onlar, viloyatlar, Qoraqalpog'iston Respublikasi va umuman O'zbekiston Respublikasi bo'yicha, shuningdek alohida tabiiy komplekslar bo'yicha umumlashtiriladi.

Hayotni ta'minlash mezonlari, turmush sifati va darajasini, iqtisodiy xavfsizligini, ayniqsa, aholining oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash nuqtai nazaridan ishlab chiqarish samaradorligini amalga oshirish maqsadida qishloq xo'jaligi yerlari to'g'risidagi ma'lumotlarni olish va to'plash usullarini takomillashtirish monitoringning juda muhim qismi sanaladi (2-rasm).

2-rasm. Avtomatlashgan axborot tizimi uslublari asosida monitoring o'tkazish metodi.

Bunday murakkab jarayonlarni davlat tomonidan tartibga olish jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy, intellektual va axborot salohiyati inqirozi vaqtida, ayniqsa, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini tashkil etish va boshqarish sohasidagi ko'plab qarama-qarshiliklarni hal qilish imkonini yaratadi.

Yer monitoringini yuritish uchun zaruriy kadastr kartalarini tuzish ishlari dala hamda kameral ishlarni bajarish orqali olib boriladi. Bu ishlarda bajariladigan ishlarni o'rganish, umumlashtirish, tartibga solish orqali avtomatlashtirish kerak. Qishloq xo'jaligida sug'oriladigan sho'rlangan hududlarda tuproq-meliorativ monitoring ishlari bajariladi. Qishloq xo'jaligi erlarining og'ir metallar va toksik elementlar bilan mahaliy ifloslanishi agroekologik monitoring hisoblanadi va ma'lumotlar kadastr kartalarida aks ettiriladi.

Yer monitoringini olib borishda kartalarni tuzish ishlarida respublika bo'yicha kuzatuv va nazorat bo'yicha yagona tizimda o'tkazilishi inobatga olinadi va quyidagi vazifalarni bajaradi:

- yer fondi tarkibidagi o'zgarishlarni aniqlash;
- yer turlari holatini va bahosidagi tafovutlarni aniqlash;
- yer turlari bo'yicha sodir bo'layotgan salbiy oqibatlarni oldini olish, ogohlantirish bo'yicha tavsiyalar va bashoratlash ishlarini bajarish;
- davlat yer kadastr va yer tuzish muassasalari, yerdan foydalanishini nazorat va muhofaza qilish organlarini zarur axborotlar bilan o'z vaqtida ta'minlash.

Yer monitoringini amalga oshirishning natural, masofaviy va avtomatlashtirilgan axborot tizimi metodlari mavjud bo'lib elektron

kadastr kartalari asosida monitoring natijalari nazorat qilinadi va bu kartalarni tuzishda avtomatlashtirilgan axborot tizimi metodidan foydalanish bir muncha aniqlik va orginallikka olib keladi.

Xulosa, taklif va tavsiyalar. Hozirgi vaqtda qishloq xo'jaligi yerlarining holatini kuzatish ahamiyatli hisoblanadi, chunki ularning sifat ko'rsatkichlari past (tuproqning degradatsiyasi, unumdorligining yomonlashishi, organik moddalarning pastligi va

boshqalar). Yerni muhofaza qilish va ulardan samarali foydalanish, o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash uchun yerlarning holatini tizimli monitoring qilish, ularni baholash, salbiy jarayonlarni oldini olish va oqibatlarini bartaraf etish masalalari muhim ro'l o'ynaydi. Bunday tahliliy va tashkiliy ishlarni amalga oshirishda yer monitoringini yuritish uchun tuzilgan kadastr kartalari muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR:

1. Rahmonov Q.R. Yer monitoringi / O'quv qo'llanma. - Toshkent, 2008. - 155 b.
2. Израэль Ю.А. Глобальная система наблюдений. Прогноз и оценка окружающей природной среды / Основы мониторинга. - Метеорология и гидрология. - М., 1974. - №7. - С. 3-8.
3. Avezbaev S., Volkov S.N. Yer tuzishni loyihalash. - Toshkent: «Yangi asr avlodi», 2004. - 784 b.
4. Пронько Н.А. Концепция ведения мониторинга мелиорированных земель / Н.А.Пронько, Г.И.Фомин, В.В.Корсак, О.Ю.Холуденева // Актуальные проблемы мелиорации земель Поволжья: сб.н.тр. - Саратов: «ВолжНИИГиМ», 2002. - С. 48-62.
5. Ильиных А.Л. Разработка базы геопространственных данных мониторинга земель сельскохозяйственного назначения: Дисс. ... канд. техн. наук. - Новосибирск, 2011. - 140-с.
6. Королёв В.А. Основные принципы организационного мониторинга геологических, литотехнических и эколого-геологических систем // Журнал «Инженерная геология». - М., 2007. - С. 24-29
7. Mirmaxmudov E.R. Kosmik geodeziyadan o'quv qo'llanma. - T.: Universitet, 2016. - 120 b.
8. Shukurov Z.F. Yer yuzasining zamonaviy harakat deformatsiyasini GPS orqali aniqlash // Мат-лы VI-й Междунар. науч.-техн. конф. «Современная техника и технологии горно-металлургической отрасли и пути их развития». - Navoi: NGGI, 2013. - С. 529-531

MUNDARIJA

М.АЛИМОВ. Ўсимликлар карантини назоратини ташкил этиш ва уни иқтисодий ривожлантиришга таъсир этувчи омиллар	1
--	---

ZARARKUNANDALAR VA ULARGA QARSHI KURASH

А.УРАЗБАЕВ, Р.МАТКАРИМОВ, Н.НУРУМОВА. Мавсум мобайнида буғдойзорларда сўрувчи зараркунандалар ва кушандаларнинг ривожланиши	5
И.САИДОВ, О.УСВАЛИЕВ. Четан куяси (<i>Argyresthia conjugella</i> Z) биоэкологияси ва ривожланиш фенологияси	7
SH.TO‘XTAYEV, M.XAYRULLOYEV, SH.ODILOV. Buxoro viloyatida g‘o‘za o‘rgimchakkanasiga qarshi kurashishda Maktin 1,8% em.k preparatining samaradorligi	9
Z.BEKBERGENOVA, I.ABDULLAYEV. Yulg‘un (tamarix) zararkunandalari tur tarkibi	11
SH.NAZAROV, M.BOQIYEVA. Yong‘oqning asosiy zararkunandalarining tabiatda mavjud entomofaglari tur tarkibi	18
Ш.НАЗАРОВ, М.БОҚИЕВА. Ёнғок (<i>Juglans regia</i>) дарахтлари генератив ҳамда вегетатив органларининг зараркунандалари	21
F.BOYJIGITOV, A.NURJOBOV, B.NIYOZQULOV. Limonda uchraydigan sitrus inli kuyaga qarshi preparatlarning biologik samaradorligi	24
J.KALENDEROV, O.ORIPOV, G. ABDRIMOVA. Tut ipak qurti (<i>Bombyx mori</i> L.) ning genetik nazorat qilindigan toza duragaylarini yaratish	26

O‘SIMLIKLARNI HIMOYA QILISH

F.XASHIMOV, O.TASHKENBAYEV, SH.YOQUBOV, R.TEMIROV. Narpay tumani sharoitida mineral o‘g‘itlarning pomidor navlari hosildorligiga ta‘siri	29
F.ГАЙБУЛЛАЕВ, М.ШАРОФБОЕВА. Замбуруғли касалликларнинг саноатбоп каннабис навларини зарарлаш даражаси	30
М.ПИРНАЗАРОВА, Э.УМУРЗАКОВ. Соя экинининг асосий касалликлари	32
Ш.АХМУРЗАЕВ. Соя етиштирилаётган майдонларда зарпечакка қарши агротехник кураш чоралари	34
Ю.ИСОМИДДИНОВА, А.МАМБЕТНАЗАРОВ. Касаллик қўзғатувчи <i>Fusarium verticillioides</i> замбуруғига қарши курашишда фунгицидларнинг таъсири	37
У.ХАМИРАЕВ. Картошка етиштиришда замбуруғ касалликларига қарши ўтмишдош экинларнинг аҳамияти ...	38
A.MAXSUMOV, B.MUHIDDINOV, F.XUDOYBERDIYEV, E.MASHAYEV. MEE seriyali bis-karbamatlarning antigelmintik va antibakterial faolliklarini o‘rganish	41
X.PЎЗИМОВА. Қишлоқ хўжалиги ўсимликларининг чидамлилигини оширишда микробиопрепаратларнинг ўрни	43
У.ХАМИРАЕВ, Қ.САТТАРОВ, З.ЮЛДАШЕВА. Иссиқхонада гуллар етиштиришда фитосанитар ҳолатнинг ўрни ва ҳароратнинг аҳамияти	45

O‘SIMLIKSHUNOSLIK

Ш.АМАНТУРДИЕВ, Р.СИДИК-ХОДЖАЕВ, А.САБИРОВ, Н.ХУДОЙБЕРДИЕВ. Урожай сена селекционных образцов люцерны	47
H.MARDANOV, K.ZIKIRYOYEVA. Amarant o‘simligini yem-xashak uchun yetishtirishda ekish sxemasi va oziqlantirish usullari	49
F.BOYJIGITOV, J.AGZAMXODJAYEV, B.NORTOJIYEV. Limon ko‘chatlarini turli substratlarda yetishtirish samaradorligi	51
A.RO‘ZMANOV, G‘.UZAQOV. Takroriy ekin sifatida kungaboqar ekinini ekish muddatlarining hosildorlikka ta‘siri	52
SH.NAFETDINOV, M.ISTAMOVA. O‘simlikshunoslik fanidan “Pomidor o‘simligi” mavzusini o‘rganishda “klaster” metodidan foydalanish	55

PAXTACHILIK

А.МАРУПОВ, Г.ТУРАМУРАТОВА. Органик пахта етиштиришда тупроқни токсинлардан тозалашда сидерациянинг аҳамияти	57
Ж.АБДИНАЗАРОВ, С.БОЛТАЕВ. Ингичка толали ғўза парваришида қўлланилган компост меъёрларининг тупроқ структурали агрегат ҳолатига таъсири	59
Й.ХУРМАТОВ. Ғўза ниҳолларининг униб чиқишига тупроқ ҳароратининг таъсири	61
Ф.АБДИЕВ, Н.МАВЛОНОВА, Г.МАТЯКУБОВА. Ғўза навлари, оилалари ва тизмаси ўсимликлари баргларининг сув ушлаш хусусияти	63

"AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIKLAR KARANTINI"

Ilmiy-amaliy jurnal

BOSH DIREKTOR

Mariyamxon
BOQIYEVA

MAS'UL KOTIB

Abdunabi
ALIQULOV

SAHIFALOVCHI

Ulug'bek
MAMAJONOV

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2017-yil 26-mayda 0560-raqam bilan ro'yxatga olingan. O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2017-yil 30-martdagi №239/5-sonli qarori bilan qishloq xo'jalik fanlari bo'yicha ilmiy jurnallar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2008-yildan chiqa boshlagan.

Bir yilda 6 marta chop etiladi.

Nashr e'lon qilingan sana:
23.02.2024-yil.

Manzil: Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Bunyodkor shohko'chasi.
50 a-uy, 18-xona.

Tel: (+998 90) 353-37-77
(+998 90) 946-22-42

Web sayt: karantin-jurnali.uz

Telegram: karantinjurnali

Facebook: karantinjurnali

e-mail: karantinjurnali@mail.ru

G'ALLACHILIK

И.ЭГАМОВ, Х.АШУРОВ. Кузги буғдой навларининг ун чикими ҳамда нон ҳажмига экиш муддатларининг таъсири	66
Ғ.УЗАҚОВ, Б.ҲАСАНОВ, А.ШОЙМУРАДОВ. Турли чуқурликларда экилган буғдой уруғларининг униб чиқишига таъсири	68
Т.РАХИМОВ, Т.НАДЖИМОВ. Кузги юмшоқ буғдой F_1 ва F_3 авлодларида 1000 дон дон вазнининг ирсийланиши, вариацияланиши, детерминацияланиши	70
З.БОЛҚИЕВ. Каттик буғдой навлари биринчи ва иккинчи йил оилаларининг фенологик кузатув натижалари	72
Ф.ЖАБАРОВ. Юмшоқ буғдой навлари биринчи ва иккинчи йил оилаларининг фенологик кузатув натижалари	74
I.ADASHEV, M.QO'SHQOROVA. Urug'larning unib chiqish darajasiga ekish muddatlari va me'yorlarining ta'siri	78
Д.ОРИПОВ. Буғдойдаги сарик занг касаллигининг оралик хўжайинини аниқлаш усуллари	80
D.JO'RAYEV, S.SHERMURODOV. Temirli biostimulyatorlarning kuzgi qattiq bug'doyning 1000 dona don vazniga ta'siri	83
R.YULDASHEVA. Kuzgi bug'doyni oziqlantirish	84
Н.ИБРАГИМОВ, Л.МИРЗАЕВ, У.МИРЗАЕВА. Минерал ўғитлар метёрларининг кузги буғдой дон ҳосили структурасига таъсири	86
А.ЖЎРАЕВ, Ғ.УЗАҚОВ. Баҳорги юмшоқ буғдой навлари дони таркибидаги оксил микдорига экиш метёр ва муддатларининг таъсири ...	88
M.SULTANOV, N.JUMANIYAZOVA, R.ISMOILOV, T.MATQURBONOV. Zamonaviy geoinformatsion algoritmlar asosida kuzgi bug'doy hosildorlik ko'rsatkichlarini baholash uslublari	90
SH.XUDAYBERDIEVA, N.XALILOV. Lalmikorlikda kuzgi arpa navlari don hosildorligiga mineral o'g'itlarning ta'siri (Jizzax viloyati sharoitida)	92
S.JO'RAEV, M.JUMANOVA. Fasol <i>Vicia faba</i> L. ning nav va namunalarida duragaylash ishlari	94
Б.НОРБУТАЕВА, А.МЎМИНОВ, Ў.ЖУМАНОВ. Турли экиш муддатлари ва уруғ экиш метёрларини соя навларининг кўчат қалинлигига таъсири	96
М.МАТУВРИМОВА. Қуянжунинг Ташкентский-122 ва Қора шахзода навлари поя ярусларида ҳосил элементларининг жойлашиш динамикаси ...	99
M.ERGASHEV, X.JURAYEVA, SH.ABDURAIMOV, N.KOMILOVA. Sholi ko'chatlarini yetishtirishda tuproq muhitining ta'siri	102
Н.БАХРАМОВА, А.ШОЙМУРАДОВ, С.ТЎРАЕВА. Аҳоли саломатлиги учун муҳим бўлган дон маҳсулотларини етиштиришда биологик фаол моддаларнинг ўрни	104
YER-SUV RESURLARI VA TUPROQSHUNOSLIK	
А.ЖЎРАЕВ, У.ЖЎРАЕВ. Сув тежовчи суғориш технологияларининг тупроқдаги туз режимига таъсири	106
Н.АБДУРАХМОНОВ, А.КОРАЕВ. Богарные светлые сероземы гиссарского хребта и их состояния плодородов	108
S.AXHMEDOVA, V.XOLBEKOV. Janubiy chegara mintaqalaridagi tuproq tarkibining aholi salomatligiga ta'siri	110
О.ҒАНИЕВ. Наманган вилояти Поп тумани табиий яйлов ўсимликлари мониторинги	112
С.АБДУРАХМОНОВ, Ш.КОДИРОВ, М.АБДУХАЛИМОВ, З.МАҲАММАДЖОНОВ, Ф.УЗАКБАЕВ. Маълумотлар базасини тузиш технологияси асосида ер ресурсларидан фойдаланиш ишларини такомиллаштириш	115
S.ABDURAXMONOV, A.XAKIMOV, L.ABDUXALIMOV. Yer monitoringini o'tkazish nazariyasi va metodi hamda unda geoaxborot tizim va texnologiyalarning o'rni	117
QISQA AXBOROT	
О.ИБРАГИМОВ. Экологик тоза озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришнинг истиқболлари	121
Р.ТЕЛЛАЕВ, Б.ҚОДИРОВ, М.ЭРҒАШЕВ. Гуруч ҳақида нималарни биласиз?	124